

Sygn. akt III UK 10/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 sierpnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)
SSN Dawid Miąsik
SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania K. T.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
o przywrócenie renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 sierpnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]z dnia 18
września 2014 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok oraz zmienia poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego z dnia 30 października 2013 r. w punkcie I w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu K. T. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy poczynając od dnia 1 listopada 2012 r., oddalając apelację oraz skargę kasacyjną organu rentowego w pozostałej części;**
- 2. nie obciąża ubezpieczonego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 20 grudnia 2012 r. odmówił przyznania ubezpieczonemu K. T. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 11 grudnia 2012 r. stwierdziła, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 30 października 2013 r., wydanym na skutek odwołania wniesionego przez ubezpieczonego od wyżej wymienionej decyzji organu rentowego, zmienił tę decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres 2 lat począwszy od dnia 1 maja 2012 r. (pkt I) oraz oddalił odwołanie w pozostałym zakresie, tj. co do przyznania prawa do świadczenia na okres dłuższy niż dwa lata (pkt II).

Organ rentowy nie zgodził się z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego, zaskarżając wydany przez ten Sąd wyrok w części, tj. w zakresie jego punktu I, i zarzucając mu między innymi naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, w sytuacji gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej winno skutkować ewentualnym przywróceniem i wypłatą spornego świadczenia na rzecz ubezpieczonego nie wcześniej niż od miesiąca, w którym ubezpieczony zgłosił wniosek o sporne świadczenie.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 18 września 2014 r. oddalił apelację organu rentowego.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił między innymi, że apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie w tej części, w jakiej kwestionowała rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego przyznające ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczonych opinii biegłych sądowych, doprowadziła bowiem Sąd Apelacyjny do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego odpowiadał prawu, poza wskazaniem początkowej daty przyznanego świadczenia. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, w granicach swobodnej oceny dowodów, o której stanowi art. 233 § 1 k.p.c., i wyprowadził z nich należycie uzasadnione wnioski, które stały się podstawą do wydania orzeczenia, a mianowicie, że ubezpieczony, wskutek pogorszenia stanu jego zdrowia na tle cukrzycowym, ponownie jest częściowo, okresowo, niezdolny do pracy.

Ubezpieczony spełnił przy tym pozostałe, niekwestionowane zresztą, ustawowe przesłanki, od których uzależnione jest prawo do renty, zgodnie z art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął również poziom wykształcenia zawodowego ubezpieczonego w zawodzie elektromontera (m.in. świadectwo szkolne z k. 12) oraz jego rzeczywiste kwalifikacje zawodowe jako elektromontera, trafnie wywodząc w oparciu o ocenę diabetologa i lekarza medycyny pracy, że z powodu chwiejnego przebiegu cukrzycy typu I z codziennymi, wielokrotnymi iniekcjami insuliny, przy zmiennej glikemicznej, okresowo nie może on wykonywać zarobkowo pracy elektromontera.

Równocześnie Sąd Apelacyjny zauważył, że Sąd Okręgowy przyznał ubezpieczonemu świadczenie rentowe od dnia 1 maja 2012 r., co było niezgodne z przepisami prawa, i w tym zakresie trzeba było przyznać rację apelującemu, ponieważ Sąd pierwszej instancji postąpił tak, jakby przyznana renta była kontynuacją uprzednio pobieranego świadczenia, podczas gdy niniejsza sprawa nie dotyczyła przyznania prawa do renty na dalszy okres, lecz przywrócenia ubezpieczonemu prawa do renty po upływie okresu względnej poprawy stanu jego zdrowia. W rachubę mogło zatem wchodzić jedynie świadczenie rentowe przyznane najwcześniej od miesiąca złożenia wniosku, tj. od listopada 2012 r., zgodnie z treścią art. 116 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej. Błędnie zatem Sąd Okręgowy przyjął za podstawę prawną rozstrzygnięcia art. 107 ustawy emerytalnej, bez wskazania na art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny dostrzegł tę wadliwość. Redagując wyrok, omyłkowo nie dokonał jednak korekty określonej przez Sąd Okręgowy daty początkowej przyznanego świadczenia. W pozostałym zakresie apelacja okazała się natomiast bezzasadna.

Mając na uwadze przedstawioną argumentację Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, omyłkowo nie dokonując korekty daty początkowej przyznanego prawa do świadczenia, którą winien być listopad 2012 r.

Organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 18 września 2014 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez jego niezastosowanie w sprawie, podczas gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przywróceniem spornego świadczenia rentowego na rzecz ubezpieczonego nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłosił on wniosek o to świadczenie, tj. od dnia 1 listopada 2012 r.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie również wyroku Sądu Okręgowego w części dotyczącej jego punktu I i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest w pełni uzasadniona.

Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej ustawa emerytalna) prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. W myśl art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się jednak poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, ale nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Przytoczone przepisy uzależniają początkową datę wypłaty świadczenia od daty złożenia wniosku o to świadczenie. Stąd samo spełnienie przez ubezpieczonego przesłanek warunkujących prawo do świadczenia *in abstracto* nie stanowi jeszcze podstawy do wypłaty świadczenia. Generalna zasada prawa emerytalno-rentowego przewiduje bowiem, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury lub renty (tj. spełnienia ustawowych warunków ich przyznania), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wypłatę świadczenia. Innymi słowy wypłata wymienionych świadczeń może nastąpić od dnia powstania prawa tylko wtedy, gdy powstaniu prawa towarzyszy wniosek o jego wypłatę złożony nie później niż w dacie powstania prawa. Powyższa zasada wyklucza

możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, to jest za okres po nabyciu prawa, ale przed złożeniem wniosku o świadczenie (jego wypłatę), co w literaturze przedmiotu uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń (por. K. Antonów, Komentarz do art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, 2009, system elektroniczny LEX Omega).

Samo spełnienie warunków nabycia prawa do świadczeń nie rodzi zatem po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego prawa, gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku. Ustawa odróżnia moment powstania prawa (czyli spełnienia warunków określonych w art. 100 ustawy) od momentu wypłaty świadczeń. Co do zasady następuje to nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu. Wniosek o emeryturę lub rentę nie przesądza jeszcze o przejściu na emeryturę lub rentę i rozpoczęciu pobieraniu któregoś z tych świadczeń. Wniosek ten może bowiem dotyczyć tylko ustalenia prawa i obliczenia wysokości świadczenia. Dlatego moment realizacji powstałego uprawnienia zależy wyłącznie od woli ubezpieczonego. Istotna jest zatem data wystąpienia z wnioskiem o ustalenie prawa do świadczenia i obliczenie jego wysokości. Należy podkreślić, że podobną wykładnię prawa miał na uwadze Sąd Apelacyjny, a do oddalenia apelacji organu rentowego przez ten Sąd doszło, jak wynika z jednoznacznych stwierdzeń zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wyłącznie z powodu oczywistej omyłki Sądu.

Skarżący słusznie podnosi więc, że Sąd Apelacyjny dopuścił się naruszenia prawa materialnego w wyniku niezastosowania w niniejszej sprawie art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej. Wnoszący skargę kasacyjną przypomina też, co pozostaje w pełnej zgodności z ustaleniami faktycznymi Sądów obu instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że ubezpieczony złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy, inicjujący postępowanie w niniejszej sprawie, w dniu 5 listopada 2012 r. Sądy obu instancji, dokonując subsumpcji rozpatrywanego stanu faktycznego, pominęły natomiast powołaną wyżej regulację prawną, co skutkowało wydaniem orzeczeń wadliwych w zakresie dotyczącym określenia daty wypłaty przyznanego ubezpieczonemu świadczenia rentowego. Wprawdzie Sąd Apelacyjny przyznał w uzasadnieniu

zaskarżonego wyroku, że przy redagowaniu wyroku omyłkowo nie dokonał korekty w tym zakresie, jednakże oddalił apelację organu rentowego w całości. Tym samym usankcjonował wadliwą ocenę prawną rozpatrywanego stanu faktycznego dokonaną przez Sąd pierwszej instancji.

W rezultacie powyższych rozważań należało uchylić zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego oddalający apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego przyznającemu ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres 2 lat począwszy od dnia 1 maja 2012 r. i zmienić wyrok Sądu pierwszej instancji, zgodnie z regulacją art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej przyznając ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy poczynając od dnia 1 listopada 2012 r.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz biorąc pod uwagę, że powołana przez skarżącego podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona, a skargi nie oparto także na podstawie naruszenia przepisów postępowania, Sąd Najwyższy, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c., orzekł jak w sentencji, swego wyroku. O kosztach zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że w niniejszej sprawie zachodzi przewidziany w tym przepisie szczególnie uzasadniony wypadek.

kc